

Felaketlerin Eşiğinde Kriz Müdahalesi ve Toplumsal Yeniden Üretim: Devlet, Halk ve Ötekiler

Crisis Response and Social Reproduction on the Brink of Disaster: State, Society, and the Others

Pınar SARIGÖL*

Kitap Künyesi: Peter Illner. (2020). Disasters and Social Reproduction: Crisis Response between the State and Community. Pluto Press.

*

Giriş

Peter Illner'in *Felaketler ve Toplumsal Yeniden Üretim* (2020) adlı, yüz altmış sayfalık kitabında kriz anında yapılan müdahalelerin nasıl planlandığını ve bu süreçte değersizleştirilen yaşamların kırılganlıklarını ele aldığı analiz, kapitalizmin "felaket kârı" ve "felaket yardımı" kavramları etrafında şekillenir. Illner, analizinde dört vaka incelemesi ve devletin aşama aşama kriz müdahalelerinden çekilmesini göstererek, marksist-feministlerin kadının toplumsal yeniden üretimdeki görünmeyen emeği ile felaketlerin yol açtığı kırılganlıklar karşısında güçlenen kolektif dayanışmanın ödenmeyen ve gönüllü emeğine odaklanır. Kitap, kriz dönemlerinde sınıfsal konumların nasıl normalleştirildiğine ve kimin "direnebildiği" ya da "diremediği" üzerine eleştirel bir inceleme sunmakta ve bu yönüyle literatürde

239

* Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara-Türkiye, pinar.sarigoel@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5420-8892/>

Geliş/Submitted: 21.10.2024 | **Kabul/Accepted:** 14.12.2024

Atıf/Cite: Sarıgöl, P. (2024). Felaketlerin Eşiğinde Kriz Müdahalesi ve Toplumsal Yeniden Üretim: Devlet, Halk ve Ötekiler. *Publicus*, (2). 239-250.

önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Illner, çalışmalarında genel olarak kapitalizm ile felaket arasındaki ilişkiyi, gündelik yaşamın akışındaki insan ve kurum ilişkilerine etkisi bağlamında incelemektedir. Özellikle ister kasırğa ister salgın gibi bir felaket olsun, her bir durum incelemesinde özgün toplumsal hareketleri, kurumsal ilişkileri ve bu ilişkilerdeki gerilimlerin dönüştürücü gücünü ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu süreçte, kapitalizmin kendini yeniden üretirken toplumsal yeniden üretimin mümkün sınırlarını, aktörlerini, olaylarını ve tarihsel kırılma noktalarını da gözler önüne sermektedir. Bu kitabında Illner, felaket kapitalizmi ve felaket yardımı kavramları üzerinden sermayeleşmenin nasıl güçlendiğini değil, bunun aksine, gündelik yaşamda karşılıklı yardımlaşma ve felakete karşı gönüllü emeğin, devletin kapitalist çıkarlarına hangi açılardan hizmet ettiğini ele almaktadır. Özellikle, felakete karşı kırılğan ve dezavantajlı grupların, refah devletinin ve sermayenin geri çekilmesiyle nasıl yalnız bırakıldığını, ağlar, olaylar ve aktörler üzerinden detaylı bir şekilde incelemektedir. Konuya yönelik özgün analizi de burada ortaya çıkmaktadır; zira Illner, Naomi Klein'in (2007) "felaket kapitalizmi" kavramıyla analiz ettiği, sermayeleşme ve piyasanın felaket çaresizliğini bir zenginleşme unsuru haline getirme sürecinden farklı bir perspektif sunmaktadır. Illner, felaket kapitalizminde, halihazırda kapitalizmin yoksul ve kırılğan bıraktığı kesimlerin felaketler sırasında örgütlenerek toplumsal hareketlere dönüşmesini ve yardımlaşma bilincinin yükselmesiyle birlikte devletin tamamen nasıl unutulduğunu ele almaktadır. Bu analiz, bu nedenle, gündelik yaşamın alt ve yoksul gruplarının kriz yönetimi pratiklerine odaklanarak, "direnebilmek" olarak yüceltilen durumun kapitalizmin yeni kelime oyunu olduğunu göstermektedir.

Illner, dört vaka incelemesi yapmaktadır. İlk vaka, yirminci yüzyılın başlarında Florida'daki kasırğa felaketlerine karşı devlet merkezli toplumsal üretimin önemine vurgu yapmaktadır. Felaketin yol açtığı

ekonomik çöküş ortamında istihdam yaratmanın ve altyapıyı yeniden inşa etmenin, erken Keynesyen devletin sivil toplumla iş birliği içinde çeşitli iyileştirici fırsatlar yarattığını göstermektedir. 1920'lerden 1960'lara kadar takip eden ikinci vaka incelemesi ile, Illner yeniden toplumsal dönüşümde, marjinalleştirilmiş grupların refah profilinin devlet tarafından hususi olarak düzeltilmeye çalışılmasını bir dönüm noktası olarak ele almaktadır. Özellikle siyahlara yönelik ayrımcılıkların yasal olarak sona ermesiyle birlikte federal devlet, Büyük Toplum programları adı altında pratikte de siyahları ve diğer marjinal grupları refah devleti içkinliğine katmayı düzenleyen planlamalar yapmıştır. Ancak tabii ki devletin istihdam ve refah faaliyetleri planlanan şekilde başarıya ulaşmamış ve bu faaliyetler kentlerde militan örgütlenmeleri yükseltmiştir. Özellikle dönem içinde öne çıkan Kara Panter Öz Savunma Partisi federal devletin vaat ettiği yeniden toplumsal üretimdeki başarısızlığa karşı kendileri inisiyatif almış ve kendi liderlikleriyle yeni toplumsal modeller ve uygulamalar sunmuşlardır. Illner, burada döneme kırılma niteliği kazandıran toplumsal yeniden üretimin, değişimi zorlayan unsurlarını ve devlet-toplum arasında açılan mesafede şiddetin yaygınlaşmasını toplumsal bir olgu olarak analiz etmektedir. Illner'e göre, siyahların kent örgütlenmesi, yapısal şiddet sarmalına karşı bir savunma ve yaşam direnişi olarak görülmeli, felaket anlarında ise devletin geri çekilip bireylerin kendi başlarına kalmasının yarattığı kırılma olarak yorumlanmalıdır. Bu nedenle, toplumsal yeniden üretim sürecinde, Kara Panter Öz Savunma Partisi'nin komünite örgütlenmesi, felakete karşı bir adaptasyon ve güçlenme stratejisi olarak teşvik edilmektedir. Böyle bir toplumsal yeniden üretim modelinde, işçi hareketinin yerini, geniş marjinal grupların görünür olduğu sivil toplum hareketlerinin alması, tarihsel bir dönüşümü temsil eder (Illner, 2020, ss. 8-9). Nitekim, Illner'in bu tespitine paralel olarak dönemin toplumsal yeniden üretimini tetikleyen ve dönüştürmeye çalışan feminist ve ırkçılık karşıtı hareketlerin yükselişini bu bağlamda görmek önemlidir.

Üçüncü vaka çalışmasında, Illner 1995 Chicago Sıcak Hava Dalgası'nı ele alarak 1990'lardaki devletin neoliberal politikalarının toplumsal yeniden üretimi göz ardı ederek kemer sıkma politikalarına yöneldiğine dikkat çekmektedir. Kemer sıkma, toplumsal yeniden üretimin ihmal edildiği bir ortamda felaketlere karşı yalnızca basit bir önlem olarak görülmektedir. Illner, kemer sıkma politikalarının, sıcak hava dalgası sırasında yaşlılar üzerindeki etkisini daha da ağırlaştırdığını ve ölüm oranlarını artırdığını savunmaktadır. Ayrıca, Illner'e göre kemer sıkma politikaları ve diğer neoliberal uygulamalar, toplumsal yeniden üretimi umursamayan bir denetim anlayışıyla suç artışına yol açmıştır. Devletin toplumsal yeniden üretimi bırakmasıyla oluşan boşluklar, suç oranlarının yükselmesine ve şiddet sarmalının yaygınlaşmasına neden olmuştur. Sıcak hava dalgası döneminde neoliberal devlet politikaları nedeniyle yaşanan yaşlı ölümleri ve gençlerin suça karışma eğilimleri, felaketin toplumsal yeniden üretimde göz ardı edilen boşlukları dolduracak sivil örgütlenmelerinin bile sağlayamadığını gösteren iki önemli örnektir.

Dördüncü vaka çalışması, 2012 yılında Atlantik üzerinden Amerika'nın doğu kesimini yıkıcı bir şekilde vuran Süper Fırtına Sandy felaketidir. Bu felaketle birlikte, Illner, kolektif birlikteliğin ve yardımlaşmanın yalnızca toplumsal dayanıklılığı artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal yeniden üretimi de güçlendirdiğini gözlemlemiştir. Felaketin yıkıntılarında ve zararlarından kurtulma sürecinde, vatandaşların çok yönlü olarak çalışmalara katılmasının, devletin geri çekildiği bir ortamda şiddet sarmalına kapılmadan yeni bir toplumsallaşmanın inşa edilmesine imkân sunduğunu savunmaktadır. Ayrıca, felaketlere karşı yerel bilgi ve vatandaşların kendi ihtiyaçlarını doğrudan kolektif yardımlaşma ile gidermesi, 2010'larda yeni bir devlet ve sivil toplum modelinin geliştiğini göstermektedir. Occupy Wall Street hareketinden doğan ve Fırtına Sandy'ye karşı kendiliğinden örgütlenen Occupy Sandy hareketinin,

Kızıl Haç ve FEMA'nın felaket yönetimindeki örgütlenme biçimlerini aşarak yeni bir dayanışma ağı kurmuş olması bu bağlamda önemlidir.

Yöntem: Felaketlerde Görünmez Emek ve Toplumsal Yeniden Üretim

Illner, her felakette toplumsal yeniden üretimde emeği takip ettiğini vurgulayarak analizini geliştirdi. Toplumsal yeniden üretim, Marksist feministler tarafından 1960'larda öncelikle Marxist sosyalist devrimin cinsiyet körü olarak hesaba katmadığı kadının görünmez emeğinin teorisidir (Nicholson, 1997). Emek sadece satın alınan ve üretimi doğrudan test edilen değil, aynı zamanda toplumsal yeniden üretimde aile ve özel alan ilişkilerinde toplumsalı üreten çabadır. Kadının hane içindeki ev ve çocuklara bakım ve ilgisi toplumsal yeniden üretimin maaşa tabi olmayan, gönüllü, sorumluluğa dayanan emeğidir (Hartmann, 1997). Bu emek, duygusaldır ve erkek iktidar ile denetime tabidir. Dolayısıyla, ödenmeyen ve emekliliği de olmayan karşılıksız, domestik yaşamda patriarkal ve bir o kadar kapitalist iktidar ilişkilerinde sömürüye tabidir. Illner (2020), "aşkın emeği"nden doğan bu sonsuz, karşılıksız ve sosyal işlevi büyük emeğin soyut ve somut tarifiyle felaketi anlamlandırarak toplumsal yeniden üretimin hayati yönünü tekrar farklı bir bağlamda keşfetmiştir (s. 24). Şöyle ki, Illner'in (2020) kısa tarih analizinde devletin afet programlarında maaşlı çalışanlar nezdinde gerçekleşen felaket yardımı; 90'lara ve 2000'lere geldiğimizde aile, komşular, komünite toplulukları tarafından ücretsiz, gönüllü, sorumluluk bilinciyle gerçekleşir olmuştur (s. 28). Afet müdahalelerinin aktörleri, büyük ölçekli uluslararası kurumlardan daha mahalli, bölge mağdurlarının ve bireylerin katıldığı bir toplumsal yeniden üretim alanına geçmiştir. Kadının patriarkal ezilmeye ve ikincil pozisyonuna yönelik bilinçlenmesi ve emeğinin dönüştürücü etkisinin farkına varması ne kadar önemliyse, kolektif bilincin felaketin toplumsal yeniden inşasında kendi dönüştürücü ve kapsayıcı etkisinin farkına varması da hayatidir. Nihayetinde, sivil toplum temel

paradigmalar etrafında kendi toplumsal üretimini ırk, cinsiyet ve sınıf eksenlerinde biteviye üretmektedir. Bu tekrarın dönüşümü için, kadının ve kırılğan olanın emeğini tanınması ve yabancılaşmadan kurtulması gerekmektedir. Bu nedenle, felaketlerde toplumsal yeniden dönüşümde kırılğan ve mağdur olanın, felakete karşı kendi karşı eylemini oluşturması, dönüşümün eşitlik yolunda başat koşuldur. Böylesi bir kolektif bilinç, felaketlerden zarar görerek çıkmayı da engelleyecek ve kendi topraklarına, kaynaklarına, şartlarına uygun yönetimi kolektif sorumlulukla inşa edebilecektir (Illner, 2020, ss. 95-97).

Kadının kendi gerçekliğinin bilincine varması gibi, kendi kendine organize olan kominitelerin kendi uzmanlık ve yerel bilgilerini kullanabilmeleri de kapitalist ve kâr amacı güden inisiyatiflerin zararlarından kurtuluşun yoludur. Zira, devlet ve sermaye, ormanları ve doğayı hunharca yıkarken, yerelin kaygısı olabileceklerin risk bilgisidir. Bu nedenle, felaketler doğal olduğu kadar, sermayenin doğaya müdahalesi ve aynı zamanda felaketlere karşı sadece kendilerini koruma güdüleri ile ilgilidir. Devletin ve sermayenin teknokratik yaklaşımı yereli belli bir otorite altında tutarak onları olabileceklere karşı kırılğanlaştırdığı gibi, sınıfsal bağlamda ellerinden kaynaklarını da almaktadır. Yerel halk aslında risk olabilecek felaketlerle başedebilme bilgisi ve yeteneğine sahipken, sermaye kendi otoritesinde yereli etkisiz ve kırılğan hale getirmiştir (Illner, 2020, s. 97). Dolayısıyla, kolektif bilinç sorumluluk ve yardım istenciyle felaketin yıkımından sadece sevdiklerinin çabasını değil güçlü bir sınıf mücadelesini de körükleyebilir. Bu nedenle, Illner'e göre felaketler sadece doğal değil aynı zamanda yapısal, bir başka deyişle sermayenin kârını artıracığı sosyal ve politik sarsıntılardır. O zaman, bir tarafta kolektifin yaşamı savunan hümanizmi diğer tarafta devletin öldürücü yıkıcılığı büyük resimde karşımıza çıkar, ancak Illner (2020) hümanist, yaşamı savunan pratiklerin devletin öldürücü politikalarını tersyüz

edecek karşı-siyasa yaratabileceğini söyler (s. 97). Zaten kırılğan olanın hem iktisadi hem de siyasi terk edilmesine karşı, toplumsal yeniden üretimde kendi emeğine ihtiyaç duyan bir iyileşme ve düzeltme alanı söz konusudur.

Analiz: Felaketin Direnebileni ve Kırılğanın Dayanışma Zorunluluğu

Illner'in felaket kapitalizmi literatürüne yaptığı katkı, özellikle analitik ve teorik düzeyde belirgindir. Naomi Klein'in *Felaket Kapitalizmi* (2007) kavramı, bu bağlamda önemli bir referans noktası olarak alınabilir. Klein, felaketlerin ekonomik fırsatlar haline dönüşmesi sürecinde devlet, piyasa ve özel şirketlerin kâr odaklı yaklaşımlarına eleştirel bir perspektif sunmaktadır. Felaketlerin yalnızca doğal afetler olarak değerlendirilmemesi gerektiğini savunan Klein, bu olayların kapitalist sistemin işleyişiyle şekillendiğini ve piyasa mekanizmalarının krizleri fırsata dönüştürdüğünü vurgular. Illner de felaketleri benzer bir çerçevede ele alırken, analizine farklı bir boyut ekleyerek gündelik yaşamda felaketlere karşı çaresiz ve hazırlıksız bırakılan grupların krizlere nasıl tepki verdiğini inceler. Ayrıca, bu kolektif tepkilerden devletin ekonomik ve toplumsal çıkar sağlama yollarını anlamamıza yardımcı olur. Böylece, felaketlerin yalnızca büyük şirketler ve devletler tarafından fırsata dönüştürülmediğini, aynı zamanda bu süreçlerin alt sınıflar üzerindeki etkilerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koyar. Bu analiz, literatürde genellikle göz ardı edilen toplumsal dinamiklere ışık tutmaktadır.

Klein (2007), felaketlerin yalnızca doğrudan ortaya çıkan sonuçlarıyla değil, aynı zamanda bu sonuçları fırsata dönüştüren piyasa manipülatörlerinin etkisiyle şekillendiğini belirtir. Appadurai (2013) de bu görüşü destekleyerek, felaket kapitalizminin piyasa stratejilerinin toplumsal etkisini derinleştirdiğini vurgular. Bununla birlikte, Illner (2020), ticari işletmelerin bu tür operasyonları genellikle kârlı bulmamasının nedenine dikkat çeker; zira yoksul topluluklar, yaşam

güvenlikleri için ödeme yapma kapasitesine sahip değildir. Bu nedenle, yoksul kesimler felaketlere karşı kendi kendilerine çare bulmak zorunda kalır.

Felaketlerin bireyler ve toplum üzerindeki psikolojik ve toplumsal etkileri de önemli bir boyuttur. Toplumlarda güven duygusunun burjuvadan halka doğru geçişi, neoliberalizmin etkisiyle şekillenmiştir. Bu dönüşüm, bireysel korkularının -özellikle sahip olduklarını kaybetme ve zarar görme korkusunun- yoğunlaşmasına neden olmuştur (Görmez, 2022). Bu bağlamda, bireysel çarelerden dayanışma temelli çözümlere geçişin önemine değinmek gerekir. Neoliberalizmin etkisiyle, toplumsal sözleşmelerin güvenlik sağladığına dair liberal anlayış, yerini risklere karşı yeni bir özne inşasına bırakmıştır (Görmez, 2022, s. 51). Ulrich Beck (1992), risk toplumunun doğuşunu ve bu toplumda bireylerin hayatlarını sürdürme ve organize etme süreçlerinde nasıl kararlar aldığını açıklamaktadır. Toplumun zenginlik üretimi ile birlikte risk üretiminin de sistematik olarak artması, bireylerin karşılaştığı belirsizliklerin çeşitlenmesine neden olmuştur. Beck'e göre, risk toplumu riskin yeniden üretimiyle gelişir; bireyler bu risklerle yaşamayı öğrenir ve stratejilerini risklerin üstesinden gelme veya riskleri yönetebilme doğrultusunda şekillendirir.

Felaketler ani ve beklenmedik yıkımlar olarak tarif edildiğinde, acil müdahaleler tarihin akışından koparılarak değerlendirilir. Ancak Illner'e göre (2020), felaket çalışmaları tarihin materyalist bir bakış açısıyla, olayların ve sınıfsal ilişkilerin sürekliliği içinde yeniden analiz edilmelidir (s. 11). Illner'in afetlere yönelik eleştirel yaklaşımla ele aldığı "aciliyet" kavramsallaştırması, aniden gelişen müdahalelerin bütünü değildir. Tam tersine, afet hazırlığının hükümet ve askeriye ile doğrudan ve yakın bir ilişki içinde olması gereklidir, çünkü felaketlerde son derece disiplinli ve bilinçli bir şekilde eğitilmiş görevlilerin hizmet vermesi beklenir (Illner, 2020, s. 13). Illner, felaket

yardımlarını bu disipline dayalı yaklaşımdan yola çıkarak tarihin akışında gözlemlediğinde, vatandaşların gönüllü ve dolayısıyla disiplinsiz bir şekilde felaket yardımına katıldığını savunmaktadır. Bu, neoliberalizmin, devletin sermaye biriktirme amacına hizmet eden felaket kârı stratejisidir. Vatandaşın gönüllü hizmetine dayanır. Gönüllü hizmet, devletin felaket sonrası iyileşme sürecinden kendini geri çekerek dönüştürdüğü yapısal bir idealdir ve bu ideale de ulaşılmıştır. Bu bağlamda, Illner'in gönüllülüğe dayalı yardımı, kırılgan grupların zorunlu dayanışması olarak yorumladığı söylenebilir. Felaketten kendini koruyabilen ve direnebilen kesim zaten her durumda memnunken, devletin felaket yardımındaki rolünü azaltması, felaketi yıkıcı şekilde yaşayan kırılgan grupları yalnız mücadele etmek zorunda bırakmıştır.

Bu bağlamda, felaketlerin ve toplumsal yeniden üretimin kendi içinde dinamikleştiği ve toplumsal bir akıl inşa ettiği tespiti önemlidir (Illner, 2020, s. 14). Bu akıl, felaketin doğa ve sosyal çevre koşullarına uygun şekilde gelişir. Bu uygunluk veya adaptasyon, felaketi tekrarlanabilir bir olaya dönüştürdüğü gibi, kırılgan olanın konumunu da değiştirmez. Bu nedenle, "toplumsal sorumluluk", sistemin tekrara düşürdüğü felaketlere karşı geliştirilen zorunlu bir dışavurumdur. Çünkü kurumsal olarak felaketin zararlarını azaltacak, hatta önleyecek altyapı ve yapı mevcut değildir. Felaketler, neoliberalizmin doğaya zarar veren yıkıcı taleplerinden kaynaklanarak politik bir alana taşınmıştır. Bu nedenle felaketler, doğal olaylar olmanın ötesine geçerek politik-ekonomik bir analizi gerektirir. Nitekim, Illner'e göre (2020), felaketin yıkıcılığını en ağır şekilde yaşayan grupların (sınıf, ırk, cinsiyet gibi) varlığı, meselede iktidar ilişkilerinin olduğunu açıkça gösterir (s. 14). Teknolojik gelişmelerle sadece sağlam altyapı sağlanmakla kalmıyor, gelecekte olabilecek felaketler de tahmin edilerek risk analizi yapılabiliyor. Buna rağmen, afetlerin gerçekleşeceği bilinmesine karşın, afetlere maruz kalma, toplumun

eşitsiz servet dağılımıyla ilgilidir. Hal böyle olunca, toplumun kırılgan grupları kendi koşullarını iyileştirme sorumluluğunu yüklenir ve yapı da bunu teşvik eder. Nitekim neoliberalizm, sorumluluk almayı girişimcilik ve yaratıcılık bağlamına yerleştirerek, felaketlerle başa çıkmayı başarı ve rasyonellik ölçütleriyle değerlendirir (Illner, 2020, s. 16-18; Foucault, 2008).

Bireyin kendisi de bu risk toplumunda hem risk üreten hem de toplumsalın yeniden üretiminde rol oynayan bir aktör haline gelir. Toplumsal gerçeklik, bireyin karar alma süreçlerini, yaşamını düzenleme biçimini ve ilişkilerini belirler. Makro düzeydeki kapitalist yapı, bireylerin risklerle başa çıkma biçimlerini etkiler (Appadurai, 2013). Gündelik yaşamın “dayanıklıları” ve “kurbanları”, iyi veya kötü yaşam seçimleriyle yüzleşen özneler olarak karşımıza çıkar (Appadurai, 2013, ss. 222-223). Illner, afetler ve sermaye birikimini sorunsallaştırarak toplumsal yeniden üretimin imkânlarını düşünmeye zorlayan eleştirel bir kitap yazmıştır. Bunu yaparken, özellikle “toplumsal yeniden üretimin krizi olarak felaketler” kavramsallaştırmasıyla afetlerin zarara uğrattıkları üzerine dikkatleri çekmiştir (Illner, 2020, s. 21). Bir anlamda, felaketlerin kâr artırıcı bir araç haline gelmesini ve felaket yardımı politikalarının 1920’lerden 2000’lere kadar devletin pozisyonunu nasıl değiştirdiğini takip ederek, neoliberalizmin yıkıcı etkilerini ve kırılgan bıraktıklarının uğradığı zararları güçlü bir analizle ortaya koymuştur. Zarara uğrayan ve kaybeden kesimler, her felakette toplumsal yeniden üretimin parçası olarak, toplumsal ve politik bileşenler içinde iktidar sahipleri tarafından korunmuştur. Bununla birlikte, felaketler sırasında devlet ve sivil toplumun birlikte hareket etmesi güçlü bir çıkar birliği oluşturmasına rağmen, günümüz neoliberalizmi bağlamında, devletin felaket dayanışmasında üstlendiği rol, daha çok yaşanan felaketin doğal ve kontrol edilemez olduğuna dair bir algı yaratmaya yönelmiştir. Bu durum, felaketlerin aşılması gereken ilahi bir sınav gibi

görülmesiyle, yalnızca sosyal sorumluluğu teşvik eden bir yaklaşıma dönüşmüştür. Seküler ya da dindar olmak, etnik ya da ırksal farklılıklara sahip olmak bu noktada önemli değildir; felaketlere karşı herkesin birlik olması gerektiği fikri içselleştirilmiş bir motivasyonla ele alınmaktadır. Aynı şekilde, devletler de kontrol edilemez afetlere karşı temenni ederek duygusal emek arayışındadırlar.

Kitabın nihayetinde, COVID-19 pandemisi, toplumsal yeniden üretim ve devletin rolü açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Devlet, pandemi kurallarını halkın yardımlaşma kültürü içine yerleştirirken, kurallara uymayanların halk tarafından denetlenmesi gibi yeni bir toplumsal kontrol mekanizması oluşturmuştur. Illner, pandemi sürecinde hijyen, kamusal kontrol ve yaşam üçgeninde siyahların kırılğan yaşamlarının daha da baskı altına alındığını vurgular. George Floyd'un ölümü, toplumsal ve ekonomik krizlerin birleşimiyle siyasi bir patlamaya dönüşürken, ırk ve sınıf dinamiklerinin gelecekteki felaketlerde de belirleyici olacağına işaret eder. Illner (2020), felaketlere yönelik kolektif organizasyonların, duygusal motivasyondan öteye geçerek devlet ve sermayenin felaket yardımında neyi arkada bıraktığı üzerine yoğunlaşmanın felaket analizine farklı boyutlar getireceğini ve farklı çerçeveler sunacağını vurgulamıştır (s. 117). Her boyut ve çerçeve felaket yardımının ve karşılıklı desteğin politize edilmesi gerektiğini ve normalleştirilmemesi gerektiğini açığa çıkarmaktadır. Bu nedenle toplumsal yeniden üretim ırkçılık, cinsiyetçilik ve yoksulluğun tekrar ve tekrar üretildiği, kırılğanların neden kırılğan bırakıldıklarının sorunsallaştırıldığı sınıf mücadelesi alanlarıdır; bu nedenle, Illner'e göre (2020) felaketler umut veren başlangıç noktalarıdır (s. 117).

Kaynakça

- Appadurai, A. (2013). *The Future as Cultural Fact: Essays on the Global Condition*. Verso
- Beck, I. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. Sage Publications
- Foucault, M. (2008). *The Birth of Biopolitics. Lectures at the Collège de France, 1978-1979*, M. Senellart, F. Ewald ve A. Fontana (Ed.), Palgrave Macmillan.
- Hartmann, H. (1997). Feminism and Marx: The Unhappy Marriage of Marxism and Feminism. İçinde L. Nicholson (Ed.), *The Second Wave: A Reader in Feminist theory* (ss. 123-130). Routledge.
- Illner, P. (2020). *Disasters and Social Reproduction: Crisis Response between the State and Community*. Pluto Press.
- Klein, N. (2007). *The Shock Doctrine: The rise of disaster capitalism*. Metropolitan Books/Henry Holt and Company.
- Nicholson, L. (1997). Marxism and Marx: Integrating with the Economic. İçinde L. Nicholson (Ed.), *The Second Wave: A Reader in Feminist theory* (ss. 123-130). Routledge.

YAZAR BEYANI

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma Etik Kurulu Onayı'na tabi değildir.

Yazar Katkıları

Pınar Sarigöl: Katkı oranı %100

Çıkar Çatışması

Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek Beyanı

Bu çalışma herhangi bir proje kapsamında yazılmamış ve desteklenmemiştir.
